

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastajan taustaorganisaatio

Muu sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue [Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysterveyspalvelukuntayhtymä Soite]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

Käytännöntyö näyttää sovellettavuuden.

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Varhaiskasvatuksen osuus ei yhdenvertaisuutta tukeva.

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Aikaisempaa lainsäädäntöä paremmin. Erityisesti vaikeavammaisten sekä tämän hetken lainsäädännön väliinputojien osalta (nepsyt, autisminkirjon asiakkaat).

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Ikääntyvät asiakkaat, työtoiminnan palvelut pohdituttavat.

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Henkilökohtaisen avun tuottaminen 10 §

Asiakasnäkökulmasta hyvä, että hyvinvointialueilla on oltava käytössä kaikki henkilökohtaisen avun toteuttamistavat.

2.

Liikkumisen tuen toteuttamistapa 22 §

Asiakkaan valinnanvapautta ja yksilöllisiä palveluratkaisuja tukeva pykälä.

3.

Valmennus 7 §

Parannusta aikaisempaan lainsäädäntöön (vuorovaikutus- ja kommunikaatiokeinot).

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Laintarkoitus 1 §

Vaikeavammaisuuden käsite voisi joidenkin palvelujen osalta olla vaateena.

2.

Valmennus 7§ (Hallituksen esitys s. 248)

Maksuton kuntouttava varhaiskasvatus ei toteuta asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatus toteuttaa (kolmeportainen tuki) kaikille lapsille yksilöllisesti kuntouttavan varhaiskasvatuksen,

varhaiskasvatustilain mukaisesti. Kuntouttava varhaiskasvatus on päällekkäisyyttä jo olemassa olevaan tukeen.

3.

Muut palvelut ja tukitoimet 26 § (Hallituksen esitys s. 231 - 232)

Lainpykälän tarkempi avaus, koska nykyisellään mahdollistaa hyvin laajan tulkinnan järjestettävien palvelujen osalta. Onko lainkaan tarpeellinen pykäläkohta? Voidaanko sisällyttää lain muihin pykäliin?

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Pätevän henkilöstön saatavuus ja riittävän osaamisen ylläpitäminen haasteena. Palveluketjujen saumattomuus ja vastuut toimijoiden välillä on kirjoitettava auki selkeämmin.

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Palvelut aikaisempaa monimuotoisempia, jotka mahdollistavat yksilöllisiä palveluratkaisuja.

13. Onko valmennusta koskevien pykäläien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

Varhaiskasvatuksen poistaminen tämän lain piiristä. Lain 7 § periaate tavoitteellisuudesta ja määräaikaaisuudesta on hyvä.

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säättämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Maksuton kuntouttava varhaiskasvatus ei toteuta asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatus toteuttaa (kolmeportainen tuki) kaikille lapsille yksilöllisesti kuntouttavan varhaiskasvatuksen, varhaiskasvatuslain mukaisesti. Kuntouttava varhaiskasvatus on päällekkäisyyttä jo olemassa olevaan tukeen. Järjestely aiheuttaa päällekkäistä työtä hyvinvointialueella ja varhaiskasvatuksessa.

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi

Vaativa moniammatillinen osaamisen tiimi, miten rakennetaan ja miten toteutetaan (vaatii polut ja ryhmät).

Miten pystytään järjestämään vaativaa moniammatillista tukea järjestää kotiin tai muuhun asiakkaan omaan toimintaympäristöön.

Tuetun päätöksenteon palvelun järjestäminen uutena palveluna on haaste. Mietittävä palveluntuottajan osaaminen/ ammatillisuus, neutralius palvelun toteuttajana.

Erytisen tuen kohta1: mikäli toteutuu vasta vuonna 2025 niin voi vaarantaa joidenkin asiakkaiden palvelujen saamista, mikäli eivät täyty uudenlain perusteella myönnettäviä palveluja.

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Tulkinnallisuus voi aiheuttaa ristiriitaisuutta eri palvelujen myöntämisen välille (henkilökohtainen apu/ erityinen osallisuuden tuki).

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Vaativan moniammatillisen tuen tarkoitusta tulisi tarkentaa.

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Asumisen tuen ja lapsen asumisesta kodin ulkopuolella olisi vielä tarkentamisen tarvetta. Erityisesti, jos lapsen asuminen toteutetaan muualla, kaukana kotiseudusta ja vanhemmista/ perheestä. Asumisen tuen osalta tarvittavat terveydenhuollon palvelut tulee tarkistaa (määräaikaiset esim. sairaudenhoitoon liittyvät palvelut). Tuleeko asumisen tuki järjestää ympärivuorokautisesti esim. vierihoidona toteutettuna 24h/ vrk?

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Erityisesti, jos lapsen asuminen toteutetaan muualla, kaukana kotiseudusta ja vanhemmista/ perheestä. Asumisen tuen osalta tarvittavat terveydenhuollon palvelut tulee tarkistaa (määräaikaiset esim. sairaudenhoitoon liittyvät palvelut). Tuleeko asumisen tuki järjestää ympärivuorokautisesti esim. vierihoidona toteutettuna 24h/ vrk?

Lapsen kuulemisen haasteet ja haasteet työnjaossa lastensuojelun ja lastenpsykiatrian kanssa nousevat jatkossa esiin. Kuka määrittelee lapsen edun, erityisesti niissä tilanteissa, joissa viranomaisten näkemykset ovat ristiriitaisia.

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälä mahdollistaa erityyppisen lyhytaikaisen huolenpidon järjestämisen mm. aamu- ja iltapäivähoidon vammaisille lapsille sivistystoimen ja vammaispalvelujen vastuita tulisi selkeyttää.

Mitä voisi etäpalvelu olla? Onko lyhytaikainen huolenpito tarkoitettu kaikille ikäryhmille? Voiko olla asumisentuen tarjoamista kotipalvelutyypillisesti annettavana asiakkaan omaa toimintaa tukevana ohjauspalveluna.

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädeta vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälä herättää huolta siitä, että miten työtoiminnan laajentumiseen kyetään vastaamaan ja että onko asiakkaiden edunmukaista heterogeeninen asiakaskunta samoissa palveluyksiköissä? Erilailla haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden palvelutarpeissa tukeminen voi tuottaa haasteita käytännötyössä.

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Henkilökohtaisen avun, saattajan avun tai antamalla henkilön käyttöön auton tai muu hänelle soveltuva kulkuneuvo liikkumisen tueksi, vaatii vielä tarkennuksia ja yhteensovittamista.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Pykälät ovat laajoja ja hyviä.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Pykälä vaatisi vielä tarkennusta sen osalta, että voiko taloudellisen tuen välineitä jatkossa antaa vammaisen henkilön käyttöön vai tuleeko ne aina antaa omaksi?

Eikö § 26 voisi vaatekustannusta ja ravintokustannusta nostaa § 25?

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Kyllä

Mikäli vastasit Ei, miten säätäisit maksun perusteista?

-

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei

Perustelee tarvittaessa kantasi

Laki mahdollistaa kaikkien vammaisten henkilöiden mahdollisuuden saada palveluja, joka tulee lisäämään kustannuksia koska vaikeavammaisuuden vaade on poistettu.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

-

Valkama Sari
Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystyöryhmä Soite -
Vammaispalvelut